

BANY-A-009-1

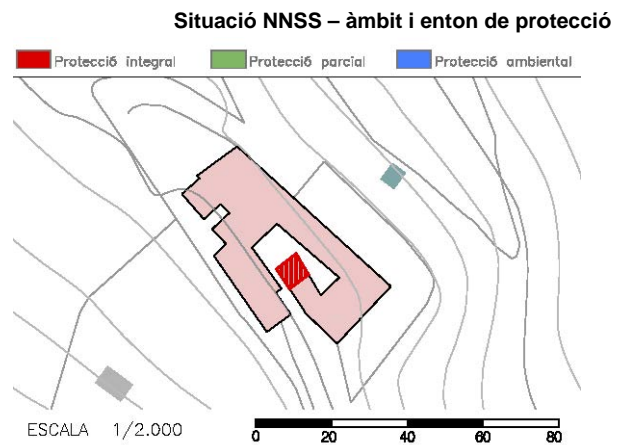
INFORMACIÓ IDENTIFICATIVA I DESCRIPTIVA

IDENTIFICACIÓ DE L'ELEMENT

Denominació	Torre de Son Valentí
Codi	BANY-A-009-1
Tipologia	Torre de defensa
Ús actual	-
Autoria	-
Estil o corrent	Tradicional
Grau de protecció	BIC Codi: RI-510008360

IDENTIFICACIÓ ESPAIAL

Municipi	Banyalbufar
Situació	Sector nord del terme(pol.2 parc.80) Plànol 2D
Coordenades UTM	X: 461241 Y: 4392823
Altitud	240 m.
Entorn	Rural

Referència cadastral 07007A002000800000ST

DESCRIPCIÓ DE L'ELEMENT

Descripció constructiva / estructures

La torre compta amb quatre plantes d'alçat i coberta de teula a doble vessant. A la base s'aprecia el marcat talús que suporta la pressió dels vells murs. Sobre la cara septentrional es veu encara el primitiu portal d'accés, d'arc rodó adovellat. Al damunt s'obren quatre finestres més, una de les quals amb restes del matacà. Sobre el parament encara s'entreveuen les traces de les antigues espilleres, avui cegades. La façana de ponent és més simple, amb dues finestres, una d'arc rodó i l'altra de llinda. L'interior de la torre es comunica mitjançant una escala de caragol.

Cronologia	Medievals.XVI
Criteris datació	Referències documentals
Classificació general	Arquitectura militar
Accessibilitat	Rodada
Funcionalitat	Defensa
Materials i tècniques de construcció	Pedra, morter, teula, fusta. Tècniques de paredament en verd
Categoria	b) Patrimoni Rural

NOTES HISTÒRIQUES

La possessió pren el nom dels primers grans propietaris documentats sobre aquest territori. A Mallorca el llinatge Valentí es remunta a la Conquesta. Al 1230 Guillem Valentí Ses Torres figura entre els pobladors catalans que s'acabaven d'establir. Un descendent llunyà de Guillem Valentí Ses Torres fou Teseu Valentí i Dameto, reconegut humanista que, en una data que no es pot precisar, es féu amb una part important de territori situat a la vall de Bunyola Sa Mar (nom que es correspon amb l'actual vall de Son Bunyola i el port desCanonge). Des d'aquell moment els seus dominis passaren a dir-se Son Valentí.

Si per un costat sí es té constància que algunes possessions d'aquesta vall foren en origen una alqueria àrab, de Son Valentí no se n'ha pogut localitzar documentació que ho asseguri. Sembla que es tracta d'un edifici datat cap a finals del segle XIV o de ben entrat el XV.

El primer propietari de Son Valentí fou l'esmentat Teseu Valentí i Dameto (mort al 1511), qui destacà com a humanista gràcies a la seva obra Sumari e repertori de les franqueses e privilegis del Regne de Mallorques, conegut també amb la denominació de La Valentina (ALBERTÍ, ROSSELLÓ & VIBOT, 2002: 22).

Al 1517 es redacta el primer inventari de la possessió, on s'esmenten les estances del casal. Es diu que hi havia una sala, una cambra, el rebost, el celler, la cuina, la casa del molí, la pallissa, la tafona, la torre (amb una cambra) i l'habitació del majoral. La possessió fou heretada pel fill de Teseu, Jaume Valentí i Bartomeu, casat amb Francesca Juny. Posteriorment la tingué Teseu Valentí, senyor de Son Valentí i també de Son Bunyola, aquesta segona propietat incorporada al patrimoni familiar durant el segle XVI. Al 1578 ambdues foren valorades amb 12.000 lliures (ROSSELLÓ & ALBERTÍ, 1996: 161-165).

Teseu Valentí no visqué allè a la vida banyalbufarina i contribuí a la construcció de la torre del Verger (avui dia coneguda amb el neotopònim la torre de ses Ànimes) i al pagament del retaule de Gaspar Homs que hi ha a l'església parroquial. En morir Teseu Valentí la possessió fou de diversos membres del clan familiar.

A partir de principis del segle XVII la possessió passà als Sanglada, atès el casament de Joana Valentí amb Pere Onofre Sanglada. D'aquesta etapa se n'han localitzat nombrosos contractes d'arrendament, tant de les imponents i retents vinyes que ocupaven els marges de ponent de les cases com de les rotes que s'obriren pels comellars d'aquesta complicada orografia. La documentació ens ha llegat alguns dels seus noms, bona part dels quals romanen vius entre els coneixedors més ancians del territori: na Pieres, el coll del Vent, les Tanquetes, el coll del Pi, el camp de l'Era, la coma Roja, el rafal Palet i la Coma, la rota del sen Font i la rota l'Esquenuda, els Planells, la rota d'en Timoner, la rota de Mateu Bosc, el Blanquer i les Rotasses.

A principis del segle XVII la possessió passà per raons matrimonials a una de les famílies més poderoses de Mallorca, els Berga. Gabriel de Berga i Gual es casà amb Beatriu Sanglada i Sanglada, hereva de Pere Sanglada i Valentí, amb la qual incorporaren al patrimoni familiar les possessions banyalbufarines Son Valentí, ses Mosqueres i Son Bunyola. L'any 1698 la possessió Son Valentí comptava amb cases, hort, vinya, olivar, bosc, camp i garriga, i es valorà en 10.625 lliures (ALBERTÍ, ROSSELLÓ & VIBOT, 2002: 48-51).

Al 1716 Son Valentí fou de la família Safortesa pel casament d'Elionor de Berga i Safortesa amb Tomàs de Quint-Burgues-Safortesa i Dameto. En un document de 1756 s'estimen tots els béns Son Valentí. Del celler (avui dia desaparegut), se n'inventarien: «Deu bótes congregadas, de cent-y-trenta somadas (...). Més desset carratells, tres ab cèrcols de ferro y quatre ab cèrcols de fust. Un afollador y quatre portadoras (...), més dos grifons de bronso y un xespador (...), un cup de fust de tenor de qoranta somadas, ab son afollador (...), més vint-y-quatre esportins usats (...), més un ambut de ferro y un de estañy, estimat quatra sous (...). Més dos fustas, quartero y cortillo, ab cèrcols de ferro».

Al 1818 era de Josep Quint-Safortesa i fou valorada en 25.899 lliures. A més de les cases, la propietat comptava amb 1 quarterada de vinya, 67 d'olivar, 33 de bosc i 36 de muntanya improductiva. A l'Amillamiento de 1863 s'esmenta que la possessió de Joan Burgues-Safortesa i Borràs era estimada amb un total de 730.433 reials i 33 cèntims. Consistia en olivar, bosc, pinar, garriga i casa rústica, amb una extensió de 460 quarterades i

6 destres. Uns anys més tard, l'arxiduc Lluís Salvador dedica unes poques paraules a descriure-la: «Però, la vista de Son Balaguer i de Son Valentí, més gran aquesta, al peu de la carretera de Banyalbufar, és certament bella. Ambdues propietats tenen torres quadrangulars que els hi confereixen aspecte de castell» (HABSBURG I LORENA, vol. 5, 2002:108).

Al 1891 Son Valentí fou venuda a Faust Gual de Torrella, juntament amb el rafal de ses Mosqueres. El nou senyor de Son Valentí reformà profundament les cases. Les obres començaren a mitjan 1894 i es prolongaren durant tot l'any següent. Gaspar Vallès en fou el mestre picapedrer.

Pocs anys després passà al seu fill Pere Gual i Gual, qui al 1937 la donà, juntament amb Son Balaguer, a Pere Gual i Moragues. Finalment, al 1994 els hereus de la família Gual vengueren Son Valentí a una societat limitada (ALBERTÍ, ROSSELLÓ & VIBOT, 2002: 87-90).

Les cases es troben incloses a la Carta Arqueològica de la Direcció General de Cultura.

BIBLIOGRAFIA

Albertí, Rosselló & Vibot 2002

Albertí & Albertí 1998

Rosselló & Albertí 1996

Vibot 2006

ESTAT DE CONSERVACIÓ

Estat de conservació	III. Quan es conserven íntegres tots els elements estructurals del monument.
Causes del deteriorament	-
Defectes de conservació	-
Perills eventuais	Canvi d'usos Alteració de la fesomia original.
Treballs realitzats	Neteja

INFORMACIÓ NORMATIVA

PROTECCIÓ DE L'ELEMENT

Grau de protecció:	A
Propietat	Particulars
Classificació del sòl:	No Urbanitzable
Usos permesos:	Segons Pla d'Ordenació de Recursos Naturals de la Serra de Tramuntana. Capítol III: zones d'ús limitat. Forestal i habitatge rural unifamiliar annex. Segons secció 12- Sòl No urbanitzable art. 137 de les NNSS. Es permet habitatge rural i altres construccions segons art. 138 de la mateixa secció de les NNSS
Just. valor patrimonial / protecció	Valor Patrimonial i Valor Històric
Elements destacats a preservar:	Torre. Volumetria original i envoltent. Estructura i acabats. Escala. Façana. Revestiments. Elements característics de la seva tipologia constructiva.
Intervencions permeses	Conservació. Consolidació. Restauració. Rehabilitació. Reutilització.
Intervencions no permeses	Enderroc total, Enderroc parcial, Transformacions tipologia constructiva, actuacions que desvirtuin el caràcter patrimonial del bé.
Intervencions preferents	Conservació d'estructura, façanes, coberta, revestiments. Consolidació estructural de les parts en mal estat. Restauració revestiments Restauració elements ornamentals no restaurats.
Afectació Llei de Costes	-
Altres/Observacions:	-

ZONA DE PROTECCIÓ DE L'ELEMENT

Àmbit d'influència:	Segons Determinacions Art. 41.3 Llei 12/1998 de Patrimoni Històric de les Illes Balears
----------------------------	---

BANY-A-009-1Definició de les intervencions
preferents s/ l'entorn de l'element:

Finques colindants

IMATGES